

Κουνούπια και άλλα έντομα

Πολλά διαφορετικά έντομα στο κοινό μάτι μπορεί να μοιάζουν με κουνούπια, αλλά στην πραγματικότητα είναι «άκακοι συγγενείς» τους. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικά απ' αυτά που συχνότερα συναντάμε, μας μπερδεύουν και μας φοβίζουν.

Έντομα χωρίς Υγειονομική σημασία

- **Tipulidae:** Τα ενήλικα έντομα του είδους αυτού έχουν μήκος σώματος 2,5-3,5 cm και μοιάζουν με «μεγάλα κουνούπια». Είναι ακίνδυνα για τον άνθρωπο και τα ζώα καθώς δεν τσιμπάνε. Περιστασιακά οι προνύμφες του συγκεκριμένου εντόμου είναι εχθροί για διάφορες καλλιέργειες.

Από αριστερά: κοινό κουνούπι, Tipulidae, Ασιατικό κουνούπι τίγρης
Πηγή: από προσωπικό αρχείο Δρ Α. Μιχαηλάκη

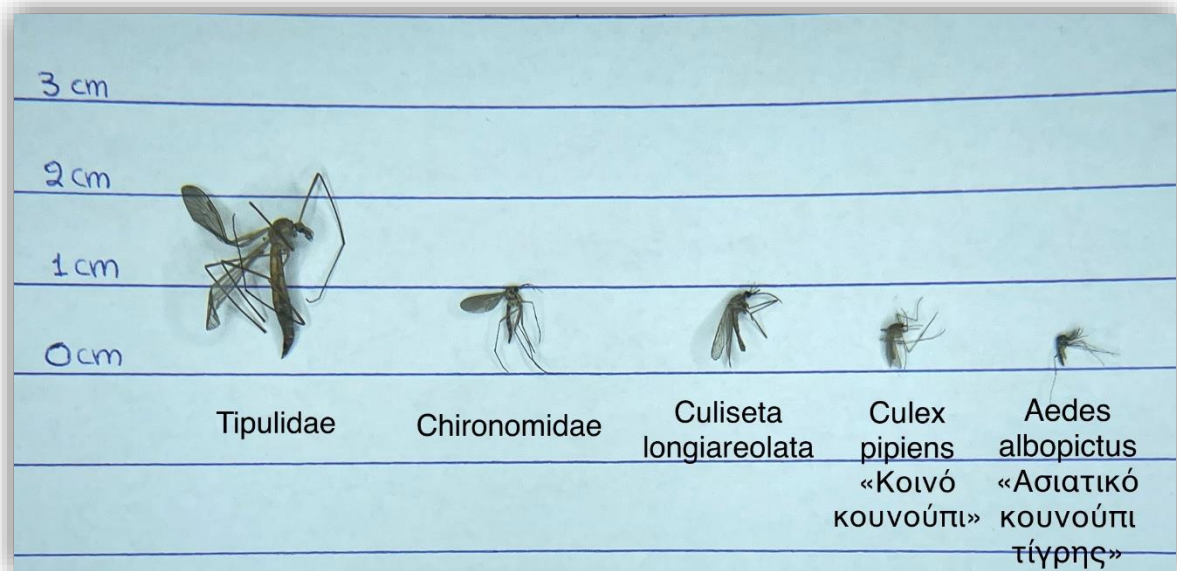
- **Chironomidae:** Τα ενήλικα έχουν μήκος σώματος 1,5 με 25mm. Δεν τσιμπάνε ανθρώπους και ζώα και τρέφονται με νέκταρ, γύρη κτλ. Τα αυγά τους εναποτίθενται στην επιφάνεια του νερού, κοντά σε όχθες υδάτινων συστημάτων. Γενικά τα ενήλικα, λόγω του μεγάλου αριθμού τους, μπορεί να προκαλέσουν έντονη ενόχληση για τον άνθρωπο. Ελκύνονται από φωτεινές πηγές και ήχους ενώ υπάρχουν αναφορές αλλεργικών αντιδράσεων σε ευαίσθητους ανθρώπους.

Ασιατικό κουνούπι τίγρης (*Aedes albopictus*)
Πηγή: www.conops.gr

Facts

- Το 1935 στο Lord's Cricket Ground του Λονδίνου, εκατοντάδες προνύμφες Tipulidae προξένησαν «μπαλώματα» στο γρασίδι του γηπέδου και οι υπεύθυνοι αναγκάστηκαν να τις συλλέξουν και να τις καταστρέψουν.
- Οι προνύμφες Chironomidae είναι βιολογικοί δείκτες, καθώς μπορούν να επιβιώσουν σε ρυπαρές υδάτινες συγκεντρώσεις και γι' αυτό η παρουσία, ή απουσία τους, μας δίνει πληροφορίες για το επίπεδο της ρύπανσης

Πηγή: από προσωπικό αρχείο κ. Μ. Μπίσιας

Συγκριση μεταξύ ειδών εντόμων (1^ο και 2^ο έντομο από αριστερά) που συχνά μπερδεύουμε ως κουνούπια καθώς και τρία συνήθη είδη κουνουπιών που συναντάμε στον αστικό ιστό

Facts

- Υπάρχουν πάνω από 3500 διαφορετικά είδη κουνουπιών σε όλο τον κόσμο και περίπου 60 στην Ελλάδα.
- Τα θηλυκά κουνούπια τσιμπούν θηλαστικά, πτηνά ακόμα και ερπετά. Ανάλογα με το είδος του κουνουπιού παρατηρούνται και διαφορετικές προτιμήσεις. Υπάρχουν ανθρωπόφιλα κουνούπια, ορνιθόφιλα αλλά και είδη που μπορούν να μολύνουν αίμα τόσο από τα πτηνά όσο και από τον άνθρωπο. Για να μεταδώσει ένα κουνούπι μια ασθένεια κατά τη διάρκεια του τσιμπήματος θα πρέπει νωρίτερα (αρκετές μέρες πριν) να έχει λάβει το αντίστοιχο παθογόνο που μπορεί να μεταδώσει.

Είδη κουνουπιών

- Culiseta longiareolata***: Το ενήλικο έχει μήκος περίπου 10mm. Σπάνια τσιμπούν ανθρώπους. Θεωρούνται κυρίως ζωόφιλα κουνούπια. Είναι σημαντικοί διαβιβάστες παρασίτων των πτηνών. Οι εστίες ανάπτυξής τους είναι: έλη, βάλτοι, χαντάκια, κανάλια, ρέματα μόνιμες λιμνούλες, δεξαμενές, φρεάτια, πηγάδια, εποχικές υδατοσυλλογές, εστίες με οργανικό φορτίο, δοχεία με μεγάλο άνοιγμα, δοχεία με στενό άνοιγμα, φυσικές κοιλότητες βράχων-δένδρων.
- Culex ripiens***: Το ενήλικο έχει μήκος 4-10 mm, με καφετί χρώμα. Έχει καταγραφεί η παρουσία του σε Ευρώπη, Αφρική, Ασία, Νότια και Βόρεια Αμερική καθώς και στη Αυστραλία. Παίζει σημαντικό ρόλο στη μετάδοση ασθενειών στον άνθρωπο καθώς είναι ανθρωπόφιλο. Είναι ο κύριος διαβιβάστης του Ιού του Δυτικού Νείλου και είναι ικανός διαβιβάστης πολλών ακόμα αρμοπιών και παρασίτων των ανθρώπων και των ζώων. Εστίες ανάπτυξης είναι: έλη, βάλτοι, χαντάκια, κανάλια, ρέματα, μόνιμες λιμνούλες, δεξαμενές, φρεάτια, πηγάδια, εποχικές υδατοσυλλογές, εστίες με οργανικό φορτίο, δοχεία με μεγάλο άνοιγμα, δοχεία με στενό άνοιγμα, φυσικές κοιλότητες βράχων-δένδρων.

Πηγή: από προσωπικό αρχείο Δρ Α. Μιχαηλάκη

Facts

- Όπως και τα υπόλοιπα έντομα έτσι και τα κουνούπια χρειάζονται την απαραίτητη «ενέργεια» για τις δραστηριότητες που επιτελούν (όπως πτήση, σύζευξη, κ.α.) και την οποία λαμβάνουν από το νέκταρ των λουλουδιών, τις μελιτώδεις εκκρίσεις εντόμων (π.χ. αφίδες) και τα ώριμα φρούτα. Τα θηλυκά κουνούπια, μόνο, χρειάζονται επιπλέον και αίμα, ως πηγή πρωτεϊνών για την παραγωγή των ωών τους.
- Το Ασιατικό κουνούπι τίγρης εισήλθε από την Ασία σε πολλές χώρες του κόσμου μέσω του εμπορίου μεταχειρισμένων ελαστικών. Επίσης αυγά του συγκεκριμένου είδους μπορούν να μεταφερθούν με τα "lucky bamboos".

Πηγή: από προσωπικό αρχείο Δρ Α. Μιχαηλάκη

- *Aedes albopictus*: Το Ασιατικό κουνούπι τίγρης είναι ένα κανονικό σε μέγεθος κουνούπι (5-6 mm), ενώ το σώμα του είναι μαύρου χρώματος με λευκές περιοχές στο θώρακα, την κοιλιά και τα πόδια. Εκτός από τον άνθρωπο τσιμπούν με ευκολία και άλλα θηλαστικά, ενώ περιστασιακά μπορούν να τραφούν και με αίμα πτηνών. Τσιμπούν την μέρα και συνήθως σε εξωτερικούς χώρους. Έχει τεράστια εξάπλωση τα τελευταία χρόνια σε όλο το κόσμο. Προσαρμόζεται σε διαφορετικά κλίματα και περιβάλλοντα και με την κλιματική αλλαγή είναι πιθανό να εγκατασταθεί σε νέα μέρη, αυξάνοντας το ρίσκο εξάπλωσης ασθενειών βορειότερα. Είναι ικανός διαβιβαστής αρμοπιών όπως ο ιός Chikungunya, ο ιός του Δάγγειου πυρετού καθώς και παρασίτων όπως οι Διροφιλάριες. Τα αυγά συνήθως προσκολλώνται στα τοιχώματα των εστιών με νερό πάνω από την επιφάνειά του και αντέχουν στην ξηρασία για αρκετούς μήνες. Οι προνύμφες αναπτύσσονται σε μικρές φυσικές ή τεχνητές συλλογές νερού όπως κοιλότητες δένδρων ή βράχων, μικρά δοχεία που συγκρατούν νερό, βάζα, βαρέλια, παλιά ελαστικά αυτοκινήτων, δοχεία από κονσέρβες, πήλινα δοχεία, ανθοδοχεία, μπουκάλια, πιατάκια γλαστρών, στέρνες, κουβάδες, βαρέλια, φρεάτια κ.α.

Βιβλιογραφία

1. <https://www.conops.gr/category/kounoupia-attikhs/>
2. <https://www.ecdc.europa.eu/en/disease-vectors/facts/mosquito-factsheets>
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Crane_fly
4. <https://www.cdc.gov/mosquitoes/about/what-is-a-mosquito.html>
5. <https://www.conops.gr/syxnes-erwthseis/>
6. <https://www.conops.gr/morphology-tiger/>
7. Ματθίλη Σαββοπούλου-Σουλτάνη, Στέφανος Ανδρεάδης, Χριστιάνα Σουλτάνη-Ζουρουλίδη «Έντομα και άλλα αρθρόποδα Υγειονομικής Σημασίας»

Σύνταξη κειμένου: Μαρίνα Μπίσια - Γιώργος Μπαλατσός